

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 13Co/8/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8820200255
Dátum vydania rozhodnutia: 04. 06. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Martin Baran
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2024:8820200255.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Barana a členov senátu JUDr. Mariany Muránskej a JUDr. Kataríny Krochtovej, v spore žalobcov: 1. A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXX/XX, D., 2. E. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXX/XX, D., obaja zastúpení advokátom: JUDr. Martinom Bašistom, so sídlom Štefánikova 8, Poprad, IČO: 37 880 381, proti žalovanému: F. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. I. XXX/XX, J. K. L., zastúpený advokátom: JUDr. Stanislavom Kaščákom, so sídlom Ulica 1.mája 1246, Vranov nad Topľou, IČO: 47 245 034, o usporiadanie pomerov vlastníka pozemku a vlastníka stavieb, o odvolaní žalobcov v 1. a 2. rade proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 3C/3/2020-200 zo dňa 06.09.2023, takto jednomyselne

rozhodol:

I. Potvrdzuje rozsudok.

II. Žalovanému priznáva voči žalobcom v 1. a 2. rade náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej len „súd prvej inštancie“ a „súd“) napadnutým rozsudkom vo výroku I. žalobu zamietol a vo výroku II. priznal žalovanému voči žalobcom v 1. a 2. rade nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

2. Rozhodnutie právne zdôvodnil ust. § 135c ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka a § 77 ods. 1 a § 78 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3. V danej veci žalobcovia v 1. a 2. rade podali žalobu voči žalovaným v 1. rade F. G., v 2. rade M. N. a v 3. rade O. N.. V poradí prvým rozsudkom č. k. 3C/3/2020 - 89 zo dňa 02.03.2022 súd prvej inštancie výrokom I. zastavil konanie voči žalovaným v 2. a 3. rade (M. N. a O. N.) z dôvodu, že zistil, že obaja zomreli pred podaním žaloby, a teda v čase začatia konania nedisponovali procesnou subjektivitou. Vo výroku II. súd žalobu žalobcov v 1. a 2. rade voči žalovanému v 1. rade (F. G.) zamietol. Vo výroku III. súd priznal žalovanému v 1. rade a zástupcovi žalovaného v 3. rade - Slovenskému pozemkovému fondu trovy konania voči žalobcom v rozsahu 100 %. Vo výroku IV. súd nepriznal žalovanému v 2. rade (M. N.) trovy konania. Voči tomuto rozsudku podali žalobcovia v 1. a 2. rade odvolanie. V odvolacom konaní Krajský súd v Prešove uznesením č. k. 8Co/46/2022 - 121 zo dňa 01.02.2023 vo výroku I. zrušil napadnutý rozsudok v časti nároku žalobcov voči žalovanému v 1. rade, potvrdil rozsudok vo výroku I. čo do zastavenia konania voči žalovaným v 2. a 3. rade a vo výroku IV. čo do náhrady trov konania voči žalovanému v 2. rade a zmenil rozsudok vo výroku III. tak, že žalovanému v 3. rade náhradu trov konania nepriznal. Odvolací súd v bode 15. odôvodnenia rozhodnutia konštatoval, že súd prvej inštancie založil dôvod zamietnutia žaloby proti žalovanému v 1. rade na tom, že pokiaľ žalovaný by mal byť oprávneným z vecného bremena, nie je možné takémuto návrhu vyhovieť. V bode 17.

odôvodnenia odvolací súd ďalej dôvodil tým, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil, ak uviedol, že v danom spore nemožno postupovať naznačeným spôsobom. V bode 20. odôvodnenia dodal, že ako vecne správny potvrdil I. výrok rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým súd zastavil konanie voči žalovaným v 2. a 3. rade, ktorí v čase začatia konania nemali procesnú subjektivitu, nakoľko zomreli pred podaním žaloby. V bode 21. odôvodnenia uložil súdu prvej inštancie znovu konať vo veci samej.

4. Predmetom konania tak ostal nárok žalobcov v 1. a 2. rade voči žalovanému (predtým označený ako žalovaný v 1. rade). Po opätovnom rozhodnutí súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku uviedol, že žalobcovia sa domáhajú zriadenia vecného bremena k nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXX pre katastrálne územie D.. Svoju žalobu odôvodnili tým, že na tomto určení majú naliehavý právny záujem, ktorý je daný tým, že niektoré časti stavby žalovaného nemajú vyriešený právny vzťah k pozemkom, na ktorých sú postavené. Žalobkyňa v 1. rade v podiele 121/240 v pomere k celku a žalobca v 2. rade v podiele 3/16 v pomere k celku sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, a to pozemkov parcely registra E, parcelné číslo XXX/X, orná pôda o výmere 2.542 m² a parcely číslo XXX/X, orná pôda o výmere 1.133 m², nachádzajúcich sa v katastrálnom území D., ktoré sú zapísané na LV č. XXX. Žalobcovia sú vo vzťahu k uvedeným nehnuteľnostiam v podielovom spoluvlastníctve s M. N. a O. N.. Žalovaný je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti, a to rekreačnej chaty so súpisným číslom XXX, ktorá je postavená na pozemku parcely registra C, parcelné číslo XXX v katastrálnom území D., zapísanej na LV č. XXX.

Predmetné konanie sa týka zriadenia vecného bremena, a teda úpravy právnych pomerov k predmetu vlastníctva, ktoré sa vo svojej podstate dotýka všetkých spoluvlastníkov dotknutého pozemku, ako aj stavby. Podľa § 135c Občianskeho zákonníka sa súdneho konania musia zúčastniť všetci účastníci hmotnoprávneho vzťahu, teda vlastník dotknutého pozemku ako žalobca a vlastník stavby ako žalovaný. V prípade, že je dotknutý pozemok v podielovom spoluvlastníctve viacerých osôb, musia sa konania zúčastniť všetci podieloví spoluvlastníci dotknutého pozemku, pretože zriadenie vecného bremena k postavenej stavbe na cudzom pozemku sa dotýka práv každého podielového spoluvlastníka dotknutého pozemku. Z hľadiska hmotného práva je potrebné vzťah vlastníka stavby vysporiadať so všetkými spoluvlastníkmi dotknutého pozemku. Z hľadiska procesného práva ide o tzv. nútené procesné spoločenstvo podľa § 78 CSP, teda procesné spoločenstvo, pri ktorom osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. V prípade, že sa sporu nezúčastnia všetky dotknuté subjekty, ktoré nútené spoločenstvo tvoria, musí konajúci súd bez ďalšieho meritórneho skúmania dôvodnosti žaloby, túto zamietnuť. Vzhľadom na to, že pôvodní žalovaní v 2. a 3. rade zomreli ešte pred začatím konania, čo znamená, že nemali procesnú subjektivitu, súd žalobu zamietol.

5. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP a úspešnému žalovanému priznal voči žalobcom v 1. a 2. rade nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

6. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali odvolanie žalobcovia z dôvodu, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 365 ods. 1 písm. b) CSP), súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 365 ods. 1 písm. e) CSP), rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. e) CSP).

Odvolatelia tvrdili, že až v priebehu súdneho konania sa dozvedeli, že žalovaní v 2. a 3. rade zomreli a že nemajú právnu subjektivitu. O tejto skutočnosti sa žalobcovia dozvedeli až po tom, čo súd prvej inštancie pripojil do súdneho konania spisy o dedičských konaniach po týchto žalovaných. Následne predniesli súdu prvej inštancie procesný návrh, aby namiesto žalovaných v 2. a 3. rade pribral do konania ich dedičov. Súd však tento návrh zamietol. Procesným postupom súdu bola žalobcom odňatá možnosť, aby účastníkmi konania boli všetci podieloví spoluvlastníci dotknutého pozemku a aby tak súd z hľadiska hmotného práva mohol vzťah medzi vlastníkom stavby a spoluvlastníkmi dotknutého pozemku vysporiadať. Zamietnutie žaloby súd odôvodnil práve absenciou procesných podmienok potrebných pre usporiadanie vzťahov medzi vlastníkom stavby a spoluvlastníkmi dotknutého pozemku. Žalobcovia dodali, že nemali inú možnosť zabezpečiť prítomnosť všetkých účastníkov hmotnoprávneho vzťahu v prebiehajúcom súdnom konaní, iba procesným návrhom, ktorý súd zamietol. Tým došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Vo vzťahu k výroku II. napadnutého rozsudku žalobcovia poukázali na nesprávne právne posúdenie ustanovení týkajúcich sa priznanej náhrady trov konania žalovanému.

Skutočnosť, že súd nevyhovel ich návrhu pokračovať v konaní s dedičmi po nebohých žalovaných, je dôvodom hodným osobitného zreteľa. Preto súd nemal žalovanému priznať náhradu trov konania. Na základe toho navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

7. K odvolaniu žalobcov sa vyjadril žalovaný, ktorý navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil. Uviedol, že z dokazovania vyplynulo, že žalovaný v 2. rade M. N., nar. XX.XX.XXXX, zomrel dňa XX.XX.XXXX a žalovaný v 3. rade O. N., nar. XX.XX.XXXX, zomrel dňa XX.XX.XXXX. Nemožno konať (pokračovať v konaní) s právnym nástupcom (napríklad dedičom) osoby, ktorá sa nikdy nestala (nikdy nezačala byť) účastníkom konania, pretože zomrela už mnoho rokov pred podaním návrhu na začatie konania (toho návrhu, ktorý ju za účastníka konania označuje). Žalobcovia v odvolaní ani neuviedli, či sa vôbec pokúsili spojiť s dedičmi po nebohých spoluvlastníkoch a vyriešiť ich vzájomné vzťahy. Ak tak žalobcovia neurobili, ich námietka, že súd prvej inštancie porušil ich práva, je irelevantná. Aktivita v tomto smere nespočíva „na pleciach súdu“, ale „na pleciach spoluvlastníka - účastníka konania“.

8. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (355 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z § 379 a násl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcov v 1. a 2. rade nie je dôvodné. Oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku bolo v súlade s § 219 ods. 3 v spojení s § 378 ods. 1 CSP zverejnené na úradnej tabuli a webovej stránke Krajského súdu v Prešove.

9. V odvolacom konaní z dispozičnej zásady vyplýva, že odvolací súd vec prejedná v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáha prieskumu. Určením rozsahu napadnutia rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolateľ nielen vymedzuje to, ohľadne akých výrokov u rozhodnutia súdu prvej inštancie nastal suspenzívny účinok odvolania, ale súčasne stanoví medze, v ktorých je odvolací súd oprávnený a povinný rozhodnutie súdu prvej inštancie preskúmať.

10. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte porušenia práva na spravodlivý proces, nevykonania navrhnutých dôkazov potrebných na zistenie rozhodujúcich skutočností a nesprávnym právnym posúdením veci. Skúmal, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne, v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v oprávnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (viď rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II.ÚS 78/05).

11. Odvolací súd zastáva názor, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, zo zistených skutočností vyvodil správny právny záver a svoje rozhodnutie zdôvodnil v rozsahu, ktorý obstoje v konfrontácii s požiadavkami kladenými na kvalitu súdnych rozhodnutí. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité odôvodnenie súdu prvej inštancie. Vzhľadom na to, že odôvodnenia rozhodnutí súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvoinštančné konanie a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok, odvolací súd v plnom rozsahu odkazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku a len na zdôraznenie dodáva:

12. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O omyl ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery (pozri napr. Najvyšší súd SR, sp. zn. 7 Cdo 7/2010). Táto odvolacia námietka naplnená nebola.

13. Podľa § 135c ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka, Ak niekto zriadi stavbu na cudzom pozemku, hoci na to nemá právo, môže súd na návrh vlastníka pozemku rozhodnúť, že stavbu treba odstrániť na náklady toho, kto stavbu zriadil (ďalej len „vlastník stavby“). Pokiaľ by odstránenie stavby nebolo účelné,

prikáže ju súd za náhradu do vlastníctva vlastníkovi pozemku, pokiaľ s tým vlastníkom pozemku súhlasí. Súd môže usporiadať pomery medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby aj inak, najmä tiež zriadiť za náhradu vecné bremeno, ktoré je nevyhnutné na výkon vlastníckeho práva k stavbe.

Podľa § 78 ods. 1 a 2 CSP, Nútené spoločenstvo je procesné spoločenstvo, v ktorom osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. Súd žalobu zamietne, ak nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov podľa odseku 1.

14. V kontexte odvolacích námietok žalobcov odvolací súd uvádza, že v prípade podielového spoluvlastníctva ide o nútené procesné spoločenstvo podľa § 78 ods. 1 CSP. Pokiaľ je nehnuteľnosť v spoluvlastníctve viacerých spoluvlastníkov, z hľadiska vecnej legitímácie sa konania na strane žalobcov (aktívne procesné spoločenstvo) a žalovaných (pasívne procesné spoločenstvo) musia zúčastniť všetci spoluvlastníci dotknutej nehnuteľnosti. Existencia spoločenstva je v tomto prípade vynútená hmotnoprávnou úpravou. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci sú oprávnení a povinní všetci spoluvlastníci spoločne a nerozdielne (§ 139 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Podstatou núteného procesného spoločenstva je, že stranami v spore o usporiadanie pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby, musia byť všetci spoluvlastníci dotknutých nehnuteľností. Predmetom konania je celá vec. Pokiaľ sa na konaní nezúčastnia všetci nerozluční spoločníci, súd nemôže žalobe vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva.

15. V konaní bolo preukázané, že pôvodní žalovaní v 2. a 3. rade, t. j. M. N. a O. N. ako podieloví spoluvlastníci nehnuteľností so žalobcami v 1. a 2. rade zomreli pred podaním žaloby (M. N. v roku 2006, O. N. v roku 1992). Proti týmto žalovaným bolo konanie výrokom I. rozsudku súdu prvej inštancie č. k. 3C/3/2020-89 zo dňa 02.03.2022 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 8Co/46/2022-121 zo dňa 01.02.2023 právoplatne zastavené pre nesplnenie podmienky konania mať procesnú subjektivitu. Žalobcovia v 1. a 2. rade síce podali návrh na pokračovanie v konaní s dedičmi po nebohých žalovaných, ktorí zomreli pred začatím konania, avšak za danej situácie neprichádza do úvahy, aj keď ide o spor majetkovej povahy, naznačený procesný postup. Pokračovanie s dedičmi strany v spore majetkového charakteru, ktorým usporiadanie pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby nepochybne je, by bolo možné len vtedy, ak by strana zomrela počas konania. V danom prípade však žalovaní v 2. a 3. rade zomreli skôr, než sa konanie začalo, preto aplikácia § 63 ods. 2 CSP o pokračovaní s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, nie je na mieste.

16. Ak teda súd prvej inštancie nevyhovел návrhu žalobcov a nepokračoval v konaní s dedičmi po nebohých M. N. a O. N., ktorí zomreli pred podaním žaloby, postupoval procesne správne, a preto neporušil právo odvolateľov na spravodlivý proces. Rovnako tak súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, pričom sa nedopustil pochybenia, aby v naznačených súvislostiach nevykonával dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností.

17. Pokiaľ žalobcovia namietali, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku priznania nároku na náhradu trov konania žalovanému voči nim, túto námietku odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú. Okolnosť, že žalobcovia nemali pri podaní žaloby vedomosť o nedostatku procesnej subjektivity M. N. a O. N., nemôže byť dôvodom hodným osobitného zreteľa, pre ktorý by sa súd mal odkloniť od zásady zodpovednosti za výsledok v spore.

18. Aplikácia § 257 Civilného sporového poriadku pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď síce sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania podľa zásady úspechu v konaní, príslušný súd však dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach u strán sporu. Takéto rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania sa nesmie javiť ako neprimeraná tvrdosť voči subjektom konania a nesmie odporovať dobrým mravom. Rozhodovanie o náhrade trov konania je v podstate druhotným spektrom konania, preto z pohľadu ústavnoprávnej udržateľnosti rozhodnutia Ústavný súd Slovenskej republiky nepovažuje za nevyhnutné, aby všeobecný súd za každých okolností poskytol stranám v konaní priestor, aby sa vyjadrili k potenciálnej aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku. (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 113/2019 zo 6. júna 2019).

19. Odvolací súd zastáva názor, že v danej veci nebola zistená, ani preukázaná výnimočnosť, a to či už vo vzťahu k okolnostiam danej veci, či okolnostiam u strán sporu. Pred podaním žaloby mali žalobcovia podniknúť všetky kroky k tomu, aby ochrana, o ktorú súd požiadali, bola účinná. Žalobcovia však neboli bdelí pri ochrane svojich práv a neoverili si významné skutočnosti, t. j., či tí, ktorých žalujú, majú procesnú subjektivitu. Na tomto mieste odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť známu právnu zásadu „Vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. len bdelym, nie spiacim patrí právo.

20. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny postupom podľa § 387 CSP.

21. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a v celom rozsahu úspešnému žalovanému priznal voči žalobcom v 1. a 2. rade náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

22. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).